

Správa
Pražského hradu

V Praze dne 14. 6. 2010

Věc: Posudek na bakalářskou práci

**Textil v archeologických nálezech z jižních Čech v období 13. až počátku 17. století.
Příspěvek k poznání středověku a raného novověku.**

Autorka: Klára Paclíková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Archeologický ústav

*PhDr. Milena Bravermanová, kurátor textilu a archeologie odd. uměleckých sbírek Správy
Pražského hradu*

Textilie patří mezi vzácné archeologické nálezy, a přestože se jedná o velmi podstatnou složku hmotné kultury všech období historického vývoje, nebývala jejich odbornému zpracování věnována velká pozornost. Zájem o ně se ve světě probouzí až v 19. století. V Čechách se první práce věnované historickému textilu, ojediněle i archeologickému, sice také objevují v 19. století, avšak cíleně, i když počtem pořád omezeně, až od 70. let 20. století. Avšak až na výjimky tu pořád prakticky neexistuje literatura, ve které by bylo možné získat základní údaje (za důležitý krok ke změně je možné považovat nedávné zařazení výuky o archeologickém textilu na několika univerzitách, studijní obor archeologie).

Proto je záslužné, že se i mezi studenty začíná objevovat zájem o archeologický textil a toto téma se stane námětem bakalářských a magisterských prací.

Pro studenty je však zatím poměrně složité se vyrovnat s nedostatkem odborných prací (především v českém jazyce, v cizích je situace naprosto odlišná) a možností konzultací se zkušenými archeology, historiky, restaurátory a památkáři v tomto oboru. Tímto je také částečně poznamenána práce Kláry Pacíkové, která prakticky neměla možnost se odvolat, až na práci H. Březinové *Textilní výroba v českých zemích ve 13. – 15. století*, na českou souhrnnou odbornou studii o archeologickém textilu (částečně to doplňují práce J. Petráně, studentka se však možná mohla seznámit s několika tituly zahraniční literatury, citovanými v práci H. Březinové, např. J. Maika, K. Tidowa, J. P. Wilda atd). Snad proto se K. Pacíková ve své práci někdy zbytečně obsírně zabývá tématy, které jsou pro textilní problematiku zcela základní, takže by stačil pouze stručnější odkaz na literaturu (např. textilní suroviny, výroba vláken, typy nálezového prostředí atd. – v Čechách je zbytečné uvádět zmrzlé prostředí). Naopak trochu chybí závěr vyvozený ze znalostí o konkrétní situaci v jižních Čechách (textilní postupy, textilní nástroje, obchod, organizace výroby, dochované výrobky aj.) ve srovnání s jinými regiony v Čechách a Evropě.

V bakalářské práci je dobře zpracovaná část věnovaná písemným pramenům, která vychází přímo z pramenů týkajících se jižních Čech. Možná zde mohlo být více zdůrazněno, jak se změnila sociální skladba obyvatelstva od raného středověku k vrcholnému a pozdnímu, tedy k období, na které byla práce zaměřena. Obecně se to například odrazilo ve zbohatnutí všech vrstev společnosti, a tím větší dostupností importů či možnosti si opatřit domácí luxusní předměty, i když z konkrétních nálezů uváděných K. Pacíkovou představujících vesměs

prostý textil to nevyplývá. Nelze však zapomenout, že jakýkoliv textilní výrobek se za určité situace může dostat do kontextu archeologických nálezových okolností, tedy například i výšivka, která speciálně byla v pozdě středověkých jižních Čechách na velmi dobré úrovni (např. tzv. Rožmberské antependium, K. Pacíková uvádí doklady výšivky z Tábora, avšak bez další interpretace). O oděvní kultuře zase svědčí dochované pozdně renesanční oděvy z Českého Krumlova. Pokud by k tomuto srovnání došlo, bylo by zřejmé, jak dochované archeologické textilie představují jenom malou část spektra tehdejší textilní výroby.

Jednotlivé drobné připomínky:

1. Dějiny bádání: chybí citace některých z prací M. Kostelníkové, která je skutečnou zakladatelkou oboru zvaného archeologický textil v Čechách
2. Textil v jižních Čechách pohledem písemných pramenů:
str. 12: „Prostředí vyšší společnosti..., která vešla ve známost v latinském jazyce jako gynaceum.“ - nepřesná formulace, gynaceum byla textilní dílna, ve které pracovalo větší množství pracovníků
str. 17-18: pasáž o módě mohla být více rozvedena, protože se jedná o vlastní náplň bakalářské práce
3. Existují základní typy vazeb: jsou to vazby plátňová, keprová a atlasová a jejich odvozeniny, a potom mnohem složitější vazby, jako samitum, lampas, samet atd.
str. 30: „Mezi keprové tkaniny náležely... v neposlední řadě i vlněný a hedvábná atlas.“ - nepřesná formulace, atlas je tkanina tkaná atlasovou vazbou
„V celoevropském kontextu 13. až 15. století se nejčastěji vyskytovala vazba plátňová a keprová.... Naopak atlasová vazba zůstávala až do konce 15. století na okraji využití...“ - to záleželo na typu tkanin, které se vyráběly v konkrétním místě výroby, tzn. jestli šlo o vesnické prostředí nebo výrobu luxusních tkanin v Itálii
„Vazebně složitější odvozeniny cirkas nebo panama“ - nepřesná formulace, ale nad rámec možných znalostí autorky, neboť cirkas není vazba, byť to uvádí M. Kostelníková, ale typ tkaniny
4. Úpravy textilií: chybí zmínka o výšivce
str. 33: barevnost byla oblíbená již i dříve, než ve 15. st.
5. Šití a zapínací prvky oděvu: nejméně zpracované části bakalářské práce
str. 34: typů stehů bylo mnohem více

Obecně je však nutné konstatovat, že úroveň zpracování tématu K. Paclíkovou zcela odpovídá úrovni, která se klade na bakalářské práce, v části věnované písemným pramenům ji dokonce převyšuje. Seznam literatury je obsáhlý a formálně v pořádku (chybí jenom odkaz na zahraniční literaturu o archeologickém textilu, v seznamu není citovaná práce Hanušová – Polochová 1997). Po formální stránce je práce v pořádku (str. 22: Arabové..). Za její základní přínos považuji to, že studentka sepsala všechny nálezy archeologického textilu v jižních Čechách a snažila se je uvést do kontextu dalšího.

Vzhledem k výše zmíněným problémům se základní literaturou, za což K. Paclíková nese odpovědnost, a navíc neabsolvovala seminární přednášku Prameny, textilní postupy, textilní nástroje, obchod a dochované výrobky nacházející se na území Čech a Moravy, tak jako studenti univerzit, obor archeologie, v Praze, Plzni, Brně a Hradci Králové, kde by získala obecný přehled, navrhuji známku 1 (jedna).

Milena Bravermanová, 14. 6. 2010